

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ РОБІТ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Савченко Н. М., к. е. н., доцент

Постановка проблеми. Значні об'єми інформації, що постійно збільшуються із зростанням суспільного виробництва, вимагають подальшого удосконалення обліково-аналітичної роботи. Однією із головних вимог, що ставляться до бухгалтерського обліку, стає задоволення інформаційних запитів зовнішніх і внутрішніх користувачів. В ході ручної обробки економічної інформації значно погіршується її якість, збільшується тривалість обробки, а трудомісткість роботи призводить до значного розширення облікового та управлінського апарату. Отже, великі об'єми інформації, широка деталізація даних, високі вимоги до оперативності та аналітичності – основні причини, що визначають застосування автоматизованої обробки обліково-аналітичних робіт на основі сучасних технічних засобів і технологій збору та обробки облікової інформації.

Аналіз остатніх досліджень. Проблема використання і вибору інформаційних технологій у господарській діяльності підприємств, а саме у веденні бухгалтерського

обліку була вивчена у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Ф.Ф. Бутинець, Е.К. Гільде, С.В. Іваненко, А.Г. Загородній, В.І. Ісаков, Ю.А. Кузьмінський, Т.А. Писаревська та ін.

Мета дослідження полягає у становленні теоретичних положень щодо автоматизації обліково-аналітичних робіт в сільськогосподарських підприємствах.

Об'єктом дослідження виступає господарська діяльність сільськогосподарських підприємств в частині використання автоматизованої форми ведення обліку.

Метод дослідження. Використано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання. Теоретичні аспекти обліку досліджувалися із застосуванням методів індукції та дедукції, за допомогою яких визначено теоретичні аспекти автоматизації обліково-аналітичних робіт в умовах сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. В умовах ринкової економіки попит завжди викликає пропозицію. Це стосується і програмного забезпечення проведення обліково-аналітичних робіт. Застосування автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку значно підвищує ефективність ведення обліку за рахунок мінімізації розриву в часі між збором вхідної інформації та одержанням вихідних, опрацьованих даних, що необхідні для управління економікою сільськогосподарських підприємств. Автоматизація обліково-аналітичних робіт забезпечує високий рівень організації праці у сфері управління, дає змогу значно зменшити затрати часу на обчислення і розрахунки, а також створити умови для підвищення продуктивності праці. Вона сприяє впровадженню раціональних форм облікової праці, а також уніфікації форм первинних документів і методів обробки, прискоренню документообороту, скороченню строків отримання виробничої інформації та ін.

Це ставить керівників сільськогосподарських підприємств перед вибором, який із програмних продуктів використовувати при автоматизації обліково-аналітичних робіт. На сьогодні існує декілька варіантів автоматизації обліку:

1. використання електронних таблиць (Excel, Lotus і т. д.) – найекономічніший варіант автоматизації обліку, обліковим працівникам не потрібно набувати спеціальних знань, є можливість формування різноманітних звітів у табличній формі. Одним із недоліків є велика ймовірність виникнення помилок через «напівавтоматизований» режим введення даних, невисока ступінь оперативності облікових даних;

2. спеціалізовані програми із ведення бухгалтерського обліку (наприклад, 1 С Бухгалтерія, Парус) - забезпечує вирішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, випуску первинних документів, облік продажів і т.д.;

3. самостійно написані програми, (наприклад, макроси в Excel, SQLServer) – вимагає наявності в штаті підприємства працівників, які мають спеціальні знання (програмісти) для написання програми в сфері автоматизації обліково-аналітичних робіт. Недоліком цього варіанту можна назвати великі витрати часу для написання спеціалізованого програмного забезпечення, її налагодження та підтримку, що можуть дозволити собі лише економічно успішні підприємства;

4. ERP-системи, які дозволяють автоматизувати практично всі процеси в підприємстві. Недоліком використання ERP-системи є її дороговизна, також вимагає багато часу на впровадження, важко вносити ній зміни.

Незважаючи на те, який варіант буде обраний в процесі автоматизації обліково-аналітичних робіт основними засадами повинні стати :

- системний підхід;
- інтеграція економічної інформації;
- принцип одноразового вводу та багаторазового використання інформаційної бази.

Одним із найважливіших завдань автоматизації обліку є конкретизація вимог методології з позиції використання нових методів і засобів документування та підготовки первинної інформації.

Проаналізувавши рівень автоматизації обліку у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах слід відмітити, що найбільш поширеною є так звана лоскутна автоматизація облікових процесів. Часто мова йде не про весь підрозділ, а лише про автоматизацію його окремих ділянок роботи, що значно знижує ефективність використання автоматизованої форми ведення обліку. Адже тільки повна автоматизація обліку виробничих процесів може забезпечити належне управління ними на рівні структурних підрозділів і підприємства в цілому.

З нашої точки зору у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах доцільним є використання другого варіанту автоматизації обліково-аналітичних робіт, шляхом використання програми 1С: Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства 8. На додаток до функціонала типового рішення "1С : Бухгалтерія 8 для України " програмний продукт "1С: Підприємство 8 Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України " містить функції, зумовлені особливостями бухгалтерського та податкового обліку в сільськогосподарських підприємствах. Конфігурація призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності в підприємства. Бухгалтерський і податковий облік ведеться відповідно до чинного законодавства України.

До можливостей програми "1С: Підприємство 8 Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України" можна віднести: облік в рослинництві, управління біологічними активами рослинництва, облік взаєморозрахунків з оренди землі (облік пайовиків), облік в тваринництві, управління біологічними активами тваринництва, облік транспорту і сільгосптехніки, управління віддаленим складом, автоматизований облік на току, контроль збирання врожаю, управління виробництвом, кадровий облік, розрахунок зарплати та ін.

Автоматизоване робоче місце бухгалтера має являти собою при цьому сукупність наступних видів забезпечення: технічного, програмного, інформаційного, інструктивно-методологічного, організаційно-технологічного. Завдяки єдності такого забезпечення автоматизації обліково-аналітичних робіт в сільськогосподарських підприємствах, стає можливим вирішення завдань, що ставляться не тільки перед бухгалтерією, але і перед іншими функціональними службами суб'єктів господарювання. В умовах автоматизації обліково-аналітичних робіт вирішується питання про розподіл функцій між працівниками бухгалтерії та працівниками інших відділів підприємства із врахуванням характеру поставленого завдання, який результат може бути досягнутий при їх взаємодії.[1]

Автоматизація обліку сприяє зміні характеру праці облікових працівників за рахунок зниження трудомісткості обробки інформації, підсиленню контрольних і аналітичних функцій, підвищенню престижу і культури роботи. Зменшується частина інформаційно-облікової роботи і зростає значення та об'єм управлінського аспекту їх діяльності.

При використанні автоматизованої форми обліково-аналітичних робіт безпосередньо в процесі обліку та аналізу виробництва можливими є два підходи до комп'ютеризації:

1. комп'ютери встановлюють безпосередньо в бухгалтерії ;
2. комп'ютери встановлюють в кожному структурному підрозділі.

При автоматизації обліку процесу виробництва сільськогосподарських підприємств тільки в бухгалтерії вся первинна документація ведеться вручну в середині структурного підрозділу. Далі первинну інформацію передають до бухгалтерії в розрізі окремих облікових ділянок. Кінцевим пунктом призначення даних є автоматизоване робоче місце бухгалтера по веденню синтетичного та аналітичного обліку, де формується інформація

про витрати виробництва, здійснюється їх систематизація, групування з подальшим складанням балансу та інших звітних форм.

Проте, практика досліджуваних сільськогосподарських підприємств показує, що автоматизація обліково-аналітичної роботи, безпосередньо у структурних підрозділах, практично неможлива. Причиною цього є те, що в умовах нестабільного фінансового становище вітчизняних підприємств, важко забезпечити відповідні підрозділи комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням. Впровадження автоматизації обліку стримується не тільки значною вартістю самих технічних засобів, але й недосконалістю облікового забезпечення бухгалтера на етапі документування і контролю інформації, що вводиться, і особливо процесу виробництва продукції, як одного із найважливіших і трудомістських розділів бухгалтерського обліку, що тісно пов'язаний з іншими ділянками отримуючи від них вихідну інформацію.

В тій частині досліджуваних підприємств, де використовується автоматизована форма ведення обліку бухгалтера в силу своєї незадовільної професійної компетенції, не готові використовувати повний спектр можливостей сучасних персональних комп'ютерів при постійному зростанні якості і кількості комп'ютерних бухгалтерських програм.

Що стосується автоматизації економічного аналізу, то не дивлячись на значну економічну віддачу від застосування автоматизованих форм його ведення та гостру потребу в автоматизації, обчислювальна техніка використовується не в достатній мірі. Однією з причин відсутності впровадження автоматизації аналізу є відсутність розробленої відповідної методики. Також слід відмітити, що у нинішніх спеціалістів сільського господарства не має належної бази професійних знань, необхідних для роботи із сучасною обчислювальною технікою для проведення аналізу в автоматизованому режимі. Однак цей напрямок удосконалення обліково-аналітичної роботи та управління в цілому, слід вважати перспективним.

Для забезпечення автоматизованого виконання обліково-аналітичної роботи в кожному підприємстві необхідно створити масив нормативно-довідкової інформації на дату впровадження автоматизованої форми ведення обліку. До складу нормативно-довідкової можуть входити, наприклад: норми виробітку та розцінки, норми витрат пального, відсотки рівних доплат і надбавок, облікова ціна товарно-матеріальних цінностей та інші реквізити постійного та умовно-постійного характеру. В документах залишається тільки змінна інформація. Перелік та структура довідок нормативно-довідкової інформації передбачається в проектах по автоматизації обліку. В процесі використання нормативно-довідкової інформації необхідно проводити коригування даних, що до неї входять. Несвоєчасність коригуючих дій може призвести до невиконання автоматичних дій по проведенню розрахунків, що в свою чергу спричинить додаткові затрати часу працівниками бухгалтерії для дооформлення документів і перерахування даних.

Висновки. Впровадження та організація обліково-аналітичних в автоматизованому середовищі – це складний і багатоетапний процес, який потребує значних капіталовкладень. При цьому автоматизація, безперечно, являється необхідністю для сільськогосподарських підприємств, незалежно від масштабів їх діяльності. Впровадження автоматизованої системи допоможе забезпечити ефективність обліково-аналітичних робіт та подальший розвиток підприємства.

Використані джерела інформації

1. Брадул О. М. Проектування комп'ютерної інформаційної підсистеми «звітність» діяльності корпорацій / О. М. Брадул // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Вип. 3. Частина 1. – Житомир, 2010. – С. 44-48.